

Sastamalan kaupunki

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

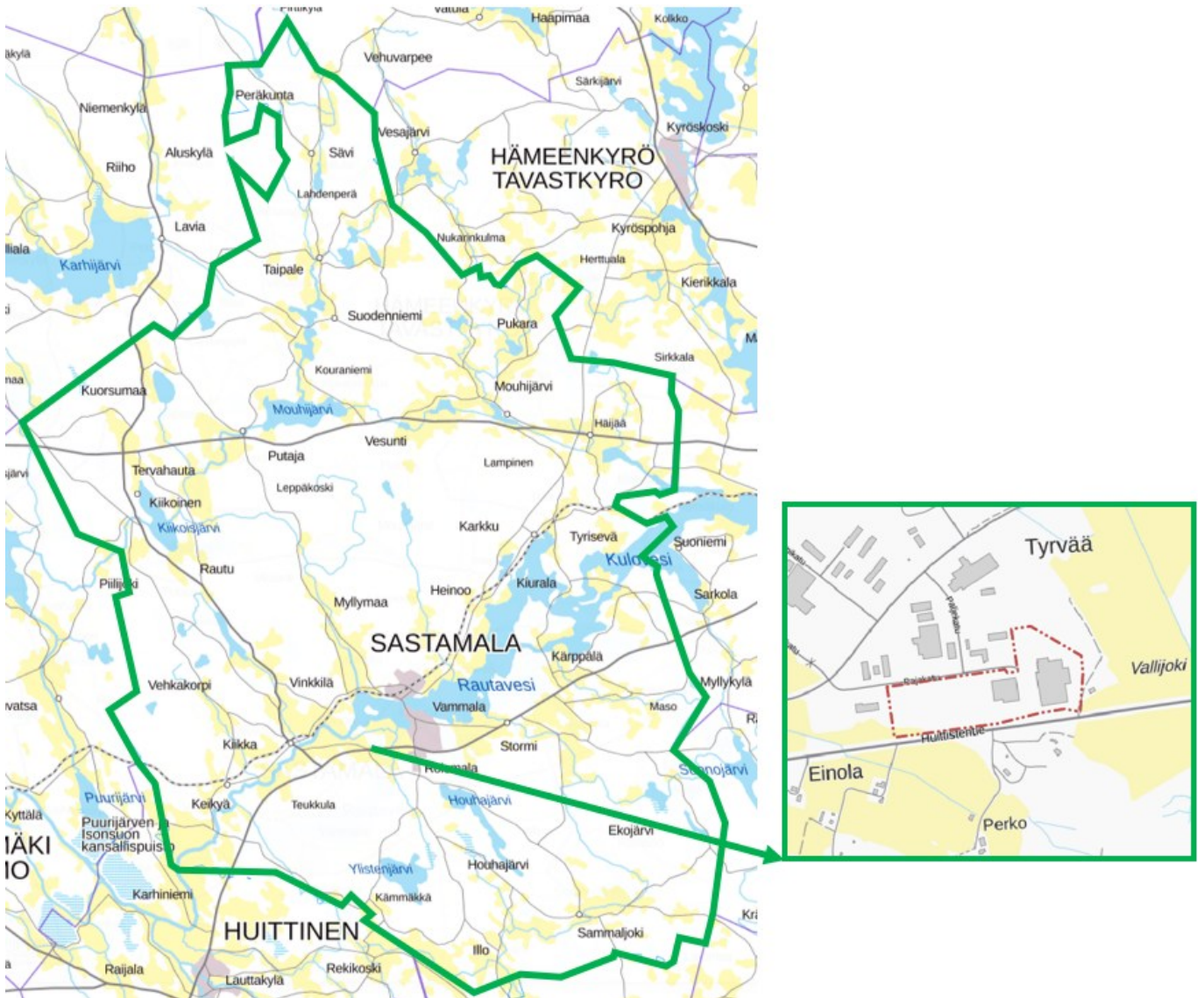
A_081 Tyrvään kortteli 1 osan asemakaavan muutos

päivitetty 10.10.2025

SASTAMALA
sopivasti sykettä

Sisällysluettelo

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.....	1
2. Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet.....	2
2.1. Vireilletulo.....	2
2.2. Suunnittelualue.....	2
2.3. Vaikutusalue.....	2
2.4. Nykytilanne ja voimassa olevat kaavat	2
2.5. Selvitykset.....	3
2.6. Maanomistus	3
2.7. Alustavat tavoitteet	3
3. Osallistuminen ja vuorovaikutus	4
3.1. Osalliset	4
3.2. Tiedottaminen.....	5
3.3. Viranomaisyhteistyö	5
4. Kaavan vaikutusten arviointi.....	5
5. Kaavoituksen kulku, osallistuminen, aikataulu ja päätöksenteko	6
6. Yhteystiedot	7

Kuva 1: suunnittelualueen sijainti.

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) sisältää suunnitelman kaavoitusprosessissa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioimisesta.

OAS:n tarkoituksena on antaa selkeä käsitys kaavan tarkoituksesta ja tavoitteista ja selvittää miten ja milloin osalliset voivat vaikuttaa kaavoitusprosessiin, ja mistä he saavat tietoa kaavoituksesta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (OAS) päivitetään tarpeen mukaan koko suunnittelutyön ajan ja on nähtävillä kaupungin verkkosivuilla **sastamala.fi**.

Kuva 2: Asemakaavanmuutoksen aluerajaus (Maanmittauslaitoksen ortokuva). Keltainen viiva osoittaa alueet, jotka kaupunki on myynyt Vt 12 varresta.

2. Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

2.1. Vireilletulo

Asemakaavanmuutos on sovittu maanmyynnin yhteydessä 10.9.2004 kaupungin ja ostajan välillä kauppakirjaan kirjattuna. Sastamalan kaupunki myi tonteille lisämaata teollisuusalueen ja valtatie 12 väliseltä alueelta n 1,5 ha.

Asemakaavanmuutoksen tarkoituksena on mahdollistaa alueen täydennys rakentaminen teollisuuteen liittyvien piha-alueiden laajentaminen Tyrvään alueella valtatie 12 varressa.

2.2. Suunnittelualue

Asemakaava laaditaan Sastamalan kaupunginosan Tyrvään (15.) tonteille 19 ja 20 sekä määräaloja tiloista 790-472-12-1 ja 790-472-11-2. Alue rajautuu etelässä valtatie 12:sta ja pohjoispuolella Pajakatuun sekä itä puolella kaavoitettuun puistoalueeseen lännessä korttelin 1 tonttiin 5, joka on teollisuusaluetta (T-1).

Kaava-alueen kokonaispinta-ala on noin n. 7,4 ha.

2.3. Vaikutusalue

Asemakaavan ratkaisujen vaikutukset pyritään selvittämään ja tunnistamaan koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan katsoa olevan vaikutuksia.

2.4. Nykytilanne ja voimassa olevat kaavat

Kaavatilanne

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 ja Pirkanmaan vaihemaakuntakaavassa

”Elonkirjo ja energia” (maakuntakaava 2040 maakuntavaltuuston hyväksymä 27.3.2017 ja vaihemaakuntakaava maakuntavaltuuston hyväksymä 7.4.2025) alue on osoitettu työpaikka-alueeksi alueeksi. Vaihemaakuntakaavassa alueen läheisyydessä on valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja voimalinjayhteys.

Keskustaaajaman rakenneosayleiskaavassa (kaupunginvaltuuston hyväksymä 28.4.2014) alue on osoitettu teollisuus- ja varastoaluetta ja Valtatie 12 varteen meluntorjuntatarvetta.

Tyrvään (15.) kaupunginosan asemakaavassa (lääninhallitus vahvistanut 21.10.1983) alue on osoitettu teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T-1). suojaviheraluetta (EV) ja lähivirkistysaluetta (VL).

Muut suunnitelmat

- Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma 2030 (VALT 16.9.2019)

Kuva 3: Ote Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelmasta, suunnittelualue ympäröity mustalla.

2.5. Selvitykset

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Asemakaavan muutoksen vaikutusten arvioinnin tueksi laaditaan tarpeelliset selvitykset, ja mm. alueen rakennetun ympäristön selvitystä täydennetään.

2.6. Maanomistus

Suurin osa suunnittelualueesta on yksityisen omistuksessa ja loput maasta kaupungin omistuksessa. Kaavoituksen aikana kaupunki on myynyt maa-aluetta yksityiselle.

2.7. Alustavat tavoitteet

Asemakaavanmuutoksen tavoitteena on alueen tehokas ja kokonaisvaltainen hyödyntämien.

3. Osallistuminen ja vuorovaikutus

Alueidenkäyttölain 62 § edellyttää vuorovaikutusta kaavaa valmistettaessa.

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

3.1. Osalliset

Kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava vaikuttaa:

- kuntalaiset
- kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueen maanomistajat
- kaavan vaikutusalueen asukkaat, yritykset, elinkeinoharjoittajat, alueen työntekijät ja palveluiden käyttäjät
- yhteisöt tms., joiden toimialaan suunnittelussa käsitellään

Viranomaiset:

- Kaupungin eri toimialueet
- Pirkanmaan ELY-keskus
- Pirkanmaan maakuntaliitto
- Pirkanmaan maakuntamuseo
- Aluepelastuslaitos
- Sastamalan Vesi

Kaavahankkeen osallisiksi voi lisäksi ilmoittautua sellainen, jonka katsotaan täyttävän AKL 62 §:n osallisen määritelmän. Sen mukaan osalliseksi katsotaan alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Viranomaisilta pyydetään kommentit kaavaluonnoksesta ja lausunnot kaavaehdotuksesta.

3.2. Tiedottaminen

Asemakaavan käynnistämisestä, vireille tulosta ja kaavoituksen eri vaiheista tiedotetaan Sastamalan kaupungin yhdyskuntasuunnittelun julkisten kuulutusten ilmoitustaululla sekä virallisissa kaupungin päättämissä lehdissä (Tyrvään Sanomat, Alueviesti).

Kaavoituksen eri vaiheisiin voi tutustua myös Internetissä www.sastamalankaupunki.fi.

3.3. Viranomaisyhteistyö

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaavan luonnosvaiheen suunnittelumateriaali lähetetään viranomaisosaisille tiedoksi ja mahdollista lausuntoa varten.

4. Kaavan vaikutusten arviointi

Alueidenkäyttölain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia arvioidaan suunnitteluntyön edetessä. Vaikutuksia arvioidaan ainakin seuraavien ominaisuuksien osalta:

- ihmisten elinolot ja elinympäristö
- kasvi- ja eläinlajit, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarat
- alue- ja yhdyskuntarakenne, yhdyskunta- ja energiatalous sekä liikenne
- kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettuun ympäristö

Vaikutuksia arvioidaan asiantuntija-arviona sekä olemassa olevia tutkimuksia, selvityksiä ja lähtöaineistoa hyödyntämällä. Myös osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa vaikutusten arviointiin. Tarpeen vaatiessa laaditaan kaavoituksen aikana tarkentavia lisäselvityksiä.

5. Kaavoituksen kulku, osallistuminen, aikataulu ja päätöksenteko

Työvaihe	Suoritus, tiedottaminen, osallistuminen	Ajankohta	Tekijät, viranomainen, päätös
Kaavoituksen käynnistäminen	OAS:n laadinta AKL 63 § Vireille tulon kuulutus ja OAS nähtäville ilmoitustaululle ja kaupungin kotisivulle	02.02.2022	Ympäristölautakunta Viranomaisten kommentit
Selvitykset ja tavoitteet		2021	
Suunnittelu	Vaikutusten arviointi	2021	
Kaavaluonnos	Kaavaluonnos nähtäville yhdyskuntasuunnitteluun sekä www.sastamala.fi Viranomaisille luonnos kommentoitavaksi Osalliset voivat jättää mielipiteensä ja huomautuksia luonnoksesta AKL 62 §	23.2-16.3.2022	Ympäristölautakunta Viranomaisten kommentit
Kaavaehdotus	Kaavan tarkistaminen / täydentäminen / muuttaminen ehdotukseksi Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville 30 pv:n ajaksi MRA 27§ ja lausuntojen pyytäminen MRA 28§ Osalliset voivat jättää muistutuksen, muistutusten vastineiden laadinta AKL 65 §	4.6. - 2.7.2025	Ympäristölautakunta Kaupunginhallitus Viranomaisten lausunnot

Hyväksyminen	Kaavan hyväksymisestä tiedotetaan kuulutuksella ja tarvittaessa osallisia, AKL 67 §	syksy / 2025	Kaupunginhallitus
--------------	---	--------------	-------------------

6. Yhteystiedot

Työhön liittyvää materiaalia pidetään esillä kaupungin internetsivuilla osoitteessa
www.sastamala.fi.

Lisätietoja asemakaavatyöstä:

Sastamalan kaupunki, Yhdyskunta ja ympäristö, Yhdyskuntasuunnittelu

sähköposti: etunimi.sukunimi@sastamala.fi

Maankäyttöjohtaja

Ilmari Mattila

puh. 040 637 2321

Vastineraportti

Kaavaselostuksen liite 2
20.10.2025

Sastamalan kaupunki Tyrvään korttelin 1 osan asemakaavan muutos

15.4.2025 päivätystä kaavaehdotuksesta 4.6.-2.7.2025 välillä saadut mielipiteet ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet niihin:

1. Pirkanmaan ELY-keskus, 3.7.2025
2. Pirkanmaan maakuntamuseo, 15.07.2025
3. Caruna Oy, 27.5.2025
4. Pirkanmaan liitto, 3.6.2025
5. Pirkanmaan pelastuslaitos, 9.7.2025
6. Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES, 16.10.2025

Lausunnot ja mielipiteet:

1. Pirkanmaan ELY-keskus

Pirkanmaan ELY-keskukselta pyydetään lausuntoa Tyrvään korttelin 1 osan asemakaavan muutoksen ehdotuksesta. ELY-keskus on perehtynyt kaavaehdotukseen, eikä sillä ole huomautettavaa hankkeesta.

Pahoittelen kommenttien myöhästymistä.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi.

2. Pirkanmaan maakuntamuseo

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään lausuntoa otsikossa mainitusta kaavaehdotuksesta. Tutustuttuaan sille toimitettuun aineistoon alueellinen vastuumuseo toteaa seuraavaa.

Pirkanmaan maakuntamuseo on antanut kaavan valmisteluaineistosta lausunnon diar. 151/2025 (30.3.2022). Lausunnossa todettiin, että Kilpijoen–Hoipolan–Tyrväänkylän maakunnallisesti arvokkaalta maisema-alueelta on esteetön näköyhteys kaava-alueelle. Lausunnossa muistutettiin, että kaavamuutoksen vaikutukset ympäröiviin maisema-alueisiin tulee arvioida ja kaavaselistusta näiltä osin täydentää. Lisäksi maakuntamuseo esitti, että vt 12:n varteen osoitetun istutettavaksi tarkoitetun maantien suoja-alueen kaavamerkintää muokattaisiin siten, että pensasaidan sijasta paikalle istutettaisiin paremman näkösuojan tarjoavaa puustoa. Kaavakartalle ei ole tehty maakuntamuseon esittämää muutosta. Ratkaisua ei ole perusteltu kaavaselistuksessa tai vastineraportissa.

Kaavahankkeeseen liittyen on suoritettu arkeologinen tarkkuusinventointi (Maanala Oy, 2024), jossa on löytynyt yksi sotahistoriallinen kiinteä muinaisjäänös - maarakenne (kaivanto) Einola, joka saattaa liittyä vuoden 1918 sisällissodan aikaisiin taisteluihin Tyrvällä. Kohde on merkitty kaavaan suoja-alueineen asianmukaisesti sm-osa-aluemerkinnällä, johon liittyy asianmukainen määräys. Pirkanmaan maakuntamuseo huomauttaa kuitenkin, että samalle alueelle kohdistuu laaja rakennusalamerkintä. Kaavaehdotus on tältä osin ristiriidassa muinaismuistolain 1 §:n kanssa. Muinaisjäänöstä koskevista suunnitelmista ei ole myöskään neuvoteltu MML 13 §:n ja alueidenkäyttölain 197 §:n vaatimalla tavalla.

Kiinteän muinaisjäänöksen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §). Rakennusalan rajausta tulee korjata siten, että muinaisjäänösalue lähiympäristöineen jätetään yksiselitteisesti rakentamisen ulkopuolelle.

Kaavaselistuksen kappaleessa 5.4.3 (Vaikutukset rakennettuun ympäristöön ja maisemaan) todetaan vain, että alue on kaavoitettu teollisuustoimintaa varten ja kaavamuutos mahdollistaa täydennysrakentamisen. Käytännössä kaavaselistukseen ei siis sisälly lainkaan vaikutusten arviointia kulttuuriympäristön (maiseman, arkeologisen kulttuuriperinnön) osalta. Kaava-aineisto ei tältä osin täytä alueidenkäyttölain 9 §:n vaatimuksia. Kaavaselistusta tulee täydentää ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä.

Tarkistettu kaavaehdotus selostuksineen pyydetään toimittamaan Pirkanmaan maakuntamuseolle nähtäväksi. Myös mahdollinen kaavan hyväksymispäätös valitusosoituksineen tulee lähettää viipymättä maakuntamuseoon.

Pahoittelen kommenttien myöhästymistä.

Kaavanlaatijan vastine:

- Kaavaselostusta täydennettiin arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ja etenkin Kilpijoen–Hoipolan–Tyrväänkylän maakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta. Lisäksi vaikutustenarviointia täydennettiin samojen teemojen osalta.
- Valtatie 12 suuntaisella suoja-alueella kulkee maanalla johtolinja. Nykysuositusten mukaan maanalaisten johtojen kohdalle ei suositella istutettavaksi puita, joten aluemerkinnessä esitetään tästä syystä istuttamista vain pensailla. Puiden jättäminen alueelle on toki suotavaa mm. paahde- ja maisemavaikutusten vähentämiseksi. Kaavoitusalueen itäpuolelle jää yhä puustoinen lähivirkistysalue maisemallisesti arvokkaan pellon ja teollisuusalueen välille.
- Maakuntamuseo itse toteaa lausunnossaan, että ”muinaismuistokohde on merkitty kaavaan suoja-alueineen asianmukaisesti sm-osa-aluemerkinnällä, johon liittyy asianmukainen määräys”. Kaavamääräyksessä toistetaan MML § 1 sisältöä rauhoitetusta kiinteästä muinaismuistosta, jonka kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Kaavakartan määräystä täydennetään vielä muinaismuiston vahingoittamisesta, joka MML:ssa nimetään kielletyksi toimenpiteeksi. Määräys on tällä lisäyksellä paremmin linjassa Sastamalan muinaismuistoja koskevien määräysten kanssa.
- Kaavakartalla esitetty muinaisjäännösalue ottaa huomioon ja sisältää muinaisjäännöksen suojavyöhykkeen MML 5 § mukaisesti. Vrt. inventointi ja kaavakartta
- Maankäyttö katsoo, että sm-osa-aluemerkinnällä ja määräyksellä suojellaan riittävän yksiselitteisesti kiinteää muinaisjäännöstä. Kaavoituksen aikana löydetystä muinaismuistosta on ilmoitettu Museovirastolle, joka on merkannut löydön tietokantaansa elokuussa 2025.

Vaikka muinaisjäännös sijaitsee muun käyttötarkoituksmerkinnän alueella, tässä tapauksessa teollisuuden, voidaan muinaismuisto alue osoittaa tällä tavoin osa-aluemerkinnällä. Sastamalassa merkitsemistapa on yleisesti käytössä oleva toimintatapa ja samaan merkitsemiskäytäntöön viitataan myös Ympäristöministeriön Rakennetun ympäristön käytössä olevissa kaavamääräyslajeissa, joka on ollut voimassa 17.06.2024 lähtien.

- Maankäyttö toteaa, että hanketoimijan kanssa käydyissä neuvotteluissa ei ole tullut ilmi muinaismuistoa koskevia suunnitelmia. Kiinteistökaupan myötä tunnistetussa kaavamuutostarpeessa on puhuttu tonttialueen laajentamisesta etelän ja idän suunnassa, jotta kaavassa otetaan paremmin huomioon nykyinen rakentamisen tilanne. Kiinteistön länsiosaan ei kohdistu nyt rakentamissuunnitelmia. Tästä täydennetään kaavaselostukseen.
- Kaavan toteutuessa muinaismuistoalue rajautuu rakentamisalueelta pois, koska kaavakartalla alue on selkeästi osoitettu sm-alueena määräyksineen, mikä ei salli muinaisjäännökseen kajoamista Muinaismuistolain mukaisesti. Kaavakartan sm-määräyksessä viitataan MML 13 § neuvotteluihin tapauksessa, jossa muinaisjäännökseen kohdistuu suunnitelmia: "Aluetta (viitaten muinaisjäännökseen) koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydetävä alueellisen vastuumuseon (Pirkanmaan maakuntamuseon) lausunto." Määräystä korjataan kuitenkin niin, että vastuumuseon sijasta lausunto tulee hakea Museovirastolta. Muinaisjäännökseen ei kaavoitushetkellä kohdistu suunnitelmia, joihin MML:ssa viitataan.

3. Caruna Oy

Nykyinen sähköverkko 110 kV, 20 kV ja 0,4 kV

Kaava-alueella ja sen läheisyydessä sijaitsee Caruna Oy:n nykyistä sähköjakeluverkkoa oheisen liitteen 1 mukaisesti. 110 kV:n johdot on merkitty punaisella, 20 kV:n johdot sinisellä ja 0,4 kV:n johdot vihreällä värillä. Ilmajohdot on esitetty yhtenäisellä viivalla ja maakaapelit katkoviivalla. Puistomuuntamot on esitetty violeteilla neliöillä.

Vaikutukset sähköjakeluun

Asemakaavamuutoksen myötä sähkönkulutus alueella kasvaa, jonka myötä alueelle on tarpeen toteuttaa uusia kaapelointeja. Kaava-alueella sijaitsee liitteen 1 mukaisesti kaksi kappaletta Caruna Oy:n omistamia nykyisiä puistomuuntamoita, jotka on merkitty violeteilla neliöillä liitteen 1 karttaan. Pyydämme kyseisten puistomuuntamoiden merkitsemistä asemakaavakarttaan soveltuvalla kaavamerkinnällä ja merkinnän selitteellä.

Sähköverkon sijainti liitteen 1 kartassa on suuntaa antava. Caruna Oy:n sähköverkko asemakaavamuutoksen kaava-alueella on toteutettu maakaapelein. Muistutamme, että

ennen kaivuutöiden aloittamista Caruna Oy:n maakaapeleiden läheisyydessä, tulee kaapeleiden tarkka sijainti selvittää.

Siirtokustannusten jako

Mikäli Carunan sähköverkkoon kohdistuu siirto- tai muutostarpeita, vastaa muutosta haluava taho muutokustannuksista kokonaisuudessaan. Johtojen siirto edellyttää, että niille järjestyy uusi pysyvä sijainti. Tarvittavat muutokset tai siirrot Carunan sähköverkossa toteuttaa Caruna.

Muuta huomautettavaa

Pyydämme saada tiedoksi, kun asemakaava saa hyväksynnän.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi ja ilmoitetaan kaavan hyväksymisestä.
- Kaavakartalle merkitään puistomuuntamoiden paikat en-merkinnällä mukana olleen liitteen mukaisesti.

4. Pirkanmaan liitto

Viitaten Pirkanmaan liittoon 27.5.2025 saapuneeseen lausuntopyyntöön totean, että Pirkanmaan liitto ei anna lausuntoa Tyrvään korttelin 1 osan asemakaavan muutoksen ehdotuksesta.

Elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaava on hyväksytty 7.4.2025, mutta se ei ole vielä lainvoimainen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa sekä kaavaselistusta olisi hyvä tarkistaa tältä osin. Kaava-asiakirjat löytyvät sivulta https://kaava.pirkanmaa.fi/hyvaksyty_aineisto/ Epävirallinen maakuntakaavojen yhdistelmä on saatavilla Pirkanmaan maakuntakaavojen karttapalvelussa <https://aluetietopalvelu-pirkliitto.hub.arcgis.com/pages/kaava>.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi.
- OAS:aan päivitettiin tieto hyväksytystä vaihemaakuntakaavasta.

5. Pirkanmaan pelastuslaitos

Asemakaavan muutosalue sijaitsee vaarallisia kemikaaleja käsittelevien tai varastoivien laitosten konsultaatiovyöhykkeellä. Tällä perusteella kaavamuutoksesta tulee pyytää lausunto Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKESilta.

Kaavanlaatijan vastine:

- TUKES:Ita pyydettiin lausuntoa nähtävillä olon jälkeen.

6. Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES

On todettu, ettei ole aihetta antaa lausuntoa.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi.

2.2.2022 päivätystä kaavaluonnoksesta 23.2. – 16.3.2022 välillä saadut mielipiteet ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet niihin:

1. Pirkanmaan ELY-keskus 9.3.2022
2. Pirkanmaan maakuntamuseo 30.03.2022
3. Caruna Oy, 1.3.2022
4. Pirkanmaan liitto 8.3.2022

Lausunnot ja mielipiteet:

1. Pirkanmaan ELY-keskus

Pirkanmaan ELY-keskus

Suunnittelualue sijaitsee asemakaavassa teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueella (T-1-merkintä), suojaviheralueella (EV) sekä lähivirkistysalueella (VL) ja asemakaavan muutoksen tarkoituksena on laajentaa teollisuusaluetta yritysten tarpeisiin maakaupassa

myydyllä alueelle. Tyrvään korttelin 1 osan asemakaava muutos luonnos toteuttaa osaltaan oikeusvaikutteisen rakenneosayleiskaavan mukaista maankäyttöä.

Kaavamuutoksen luonnoksessa suojaviheralue (EV) muuttuu maantien suoja-alueeksi ja aluetta koskee määräys: ”Alueelle ei saa sijoittaa mainoksia eikä muita rakennelmia. Alueelle tulee istuttaa pensaita siten, että alueen toimintojen häikäisyvaikutus estyy.” ELY-keskus toteaa, että maantien suoja-alueen määräystä tulee täydentää seuraavasti: ”Alueella ei saa muuttaa maanpinnan muotoa eikä tehdä ojitusta tai muuta kaivutyötä siten, että muutoksesta voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle.”

ELY-keskus pyytää varaamaan tilaisuuden lausunnon antamiseen asemakaavaehdotuksesta.

Kaavanlaatijan vastine:

- Täydennetty suoja-aluetta koskevaa kaavamääräystä häikäisyvaikutuksen estämisestä sekä maanpinnan muodon muuttamisesta tienpidon ja liikenneturvallisuuden varmistamiseksi.

2. Pirkanmaan maakuntamuseo

Maakuntamuseo on tutustunut kaavamuutosluonnokseen selostuksineen ja toteaa seuraavaa.

Noin 100 m kaavamuutosalueesta koilliseen sijaitsee kiinteä muinaisjäänös, kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka Pakilansuo (mj-tunnus 1000006080). Itse kaava-alueella ei ole arkeologisesti tutkittu, eikä alueella mahdollisesti olevista muinaisjäänöksistä tai muista kulttuuriperintökohteista ole tietoa. Alue on suureksi osaksi rakentamatonta, metsäistä maastoa. Näntölän ja Tyrvään historiallisen kylä- ja torppa-asutuksen läheisyyden sekä teollisuusalueen luoteispuolella tiedossa olevien elinkeino- ja asustushistoriallisten muinaisjäänösten perusteella kaava-alueita voidaan pitää potentiaalisena mm. samantyyppisten ja -ikäisten arkeologisten kohteiden löytymisen kannalta. Tämän vuoksi kaavahankkeeseen liittyen tulee suorittaa alueen rakentamattomien osien arkeologinen tarkkuusinventointi MRL 9 §:n mukaisesti.

Maakuntamuseo voi ottaa kantaa kaavas suunnitelmaan vasta inventoinnin valmistumisen jälkeen.

Arkeologisia tutkimuksia voidaan tehdä vain lumettomissa olosuhteissa, sulan maan aikana. Tutkimuksissa tulee noudattaa Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita (2020) ja muita Museoviraston ohjeita. Arkeologisen tutkimuksen tekijän tulee toimittaa raportti digitaalisena arviointia varten maakuntamuseolle. Arvioinnissa varmistetaan, että tutkimus vastaa sille asetettuja tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Raportti toimitetaan arvioinnin jälkeen Museovirastoon, jossa se tallennetaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään ja julkaistaan palvelussa <https://asiat.museovirasto.fi/>. Tutkimusraporttien tiedot tallennetaan myös muinaisjäännösrekisteriin, jonka tietoja voi selata kaikille avoimessa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa www.kyppi.fi. Raportin lisäksi museolle on toimitettava kohteiden sijaintitiedot ja rajaukset digitaalisena paikkatietomuodossa. Lisätietoja tutkimusten tilaamisesta ja suorittamisesta saa maakuntamuseolta.

Alueella on voimassa vuonna 1983 vahvistettu asemakaava, jossa suunnittelualueelle on osoitettu teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T-1), suojaviheraluetta (EV) sekä lähivirkistysaluetta (VL). Kaavamuutoksella koko suunnittelualue osoitetaan teollisuuden ja varastorakennusten korttelialueeksi. Valtatien puoleinen reuna on kuitenkin määritelty maantien suoja-alueeksi, jonne ei saa sijoittaa mainoksia eikä muita rakennelmia. Suoja-alueelle tulee kaavamääräyksen mukaan istuttaa pensaita siten, että alueen toimintojen häikäisyvaikutus estyy. Teollisuuskorttelin muita reunoja kiertää kapeampi istutettavaksi merkitty korttelinosa, jolla tulee säilyttää tai istuttaa puita siten, että teollisuusalueelle muodostuu riittävä näkösuoja.

Tyrvään teollisuusalue sijaitsee merkittävien maisema-alueiden ympäröimänä. Alueen pohjois- ja länsipuolella sijaitsee Kokemäenjokilaakson valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja itä- ja eteläpuolella puolestaan Kilpijoen–Hoipolan–Tyrväänkylän maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Maakuntakaavassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin kohdistuu suunnittelumääräys, jonka mukaan mm. alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Maiseman arvoalueilta on osin esteetön näköyhteys kaava-alueelle. Maakuntamuseo huomauttaa, että kaavamuutoksen

vaikutuksia ympäröiviin maisema-alueisiin tulee arvioida kaavoitusprosessin yhteydessä ja kaavaselostusta näiltä osin täydentää.

Kaavam muutoksen maisema-alueisiin kohdistuvat vaikutukset tulee minimoida varmistamalla riittävän leveän näkösuojapuuston säilyttämisestä/istuttamisesta alueen reunoilla. Valtatien varteen merkityllä suoja-alueella puusto antaisi pensaita paremman näkösuojan. Maakuntamuseo esittää suoja-alueen kaavamerkintää tältä osin muokattavaksi.

Maakuntamuseo huomauttaa, ettei sille ole toimitettu hankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa tai toimivaa linkkiä siihen. Suunnitelmaan on kirjattava edellä todettu arkeologinen selvitystarve.

Asemakaavaehdotus selvitysaineistoinen on lähetettävä maakuntamuseolle lausuntoa varten.

Kaavanlaatijan vastine:

- Kaava-alue rajautuu avoimeen maisematilaan vain valtatie 12 suunnalta. Pohjoisosalta ja länsiosalta kaava-alue rajautuu teollisuusalueeseen ja itäosaltaan kaupungin omistamaan puustoiseen lähivirkistysalueeseen. Valtatien suojavyöhykkeen osalta määräystä tarkistetaan ELY-keskuksen ohjeistuksen mukaisesti.
- Kaava-alueelle on teetetty arkeologinen tarkkuusinventointi kesällä 2024. Inventoinnin perusteella kaavassa on osoitettu kiinteänä muinaisjäännöksenä sotahistoriallinen kaivanto. Kohde saattaa liittyä vuoden 1918 sisällissodan aikaisiin taisteluihin Tyrvällä.

3. Caruna Oy:

Nykyinen sähköjakeluverkko

Kaava-alueella on Caruna Oy:n sähköjakeluverkkoa oheisen liitteen 1 mukaisesti. Sinisellä viivalla on esitetty 20 kV johdot ja 0,4 kV johdot vihreällä ja vaaleanpunaisella. Ilmajohdot on esitetty yhtenäisellä viivalla ja maakaapelit katkoviivalla.

Vaikutukset sähköjakeluun

Asemakaavan myötä sähkönkulutus alueella kasvaa.

Siirtokustannusten jako

Tarvittavat johto- ja muuntosiirrot tehdään Carunan toimseta ja siirtokustannuksista vastaa siirron tilaaja. Johtojen siirto edellyttää, että niille järjestyy uusi pysyvä sijainti.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi ja Caruna Oy:lta pyydetään lausunto ehdotusvaiheessa.

4. Pirkanmaan liitto:

Pirkanmaan liitolle on lähetetty tiedoksi nähtäville kuulutettu kaava-aineisto.

Aineistoon tutustumisen jälkeen totean, että Pirkanmaan liitto ei anna tässä vaiheessa lausuntoa ko. aineistosta.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi.

Maankäyttöjohtaja Ilmari Mattila

Sastamalan kaupunki - maankäyttö

Sastamala Tyrvää

Korttelin 1 asemakaava-alueen
arkeologinen tarkkuusinventointi 2024

Hannu Takala

Jerry Möller

Maanala Oy

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot	3
1. Johdanto	4
1.1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
1.2. Vanhat kartat ja arkistoaineisto	6
2. Menetelmät ja havainnot	10
3. Inventointikohteet	13
3.1. Sastamala Einola	13
4. Yhteenveto ja päätelmät	15
5. Lähteet	16

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Sastamala Tyrvää, Kortteli 1

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen tarkkuusinventointi

Tavoite: selvittää, onko kaava-alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojelukohteita

Tutkimuslupa: –

Kenttätöaika: 16.–17.5.2024

Tutkijat: FT Hannu Takala ja FM Jerry Möller, Maanala Oy

Tilaaja: Sastamalan kaupunki

Aiemmat arkeologiset tutkimukset: –

Aiemmat löydöt: -

Koordinaatit tutkimusalueen keskeltä: N 6805361 E 279420

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Tulos: Inventoinnissa löytyi yksi sotahistoriallinen kaivanto, joka voi liittyä vuoden 1918 sisällissodan taisteluihin Tyrväällä. Kohteelle ehdotetaan statusta kiinteä muinaisjäännös.

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti vihreällä merkittynä. Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä (korkeus N2000). Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Kansikuva: Koekuopitusta tutkimusalueella. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

1. Johdanto

1.1. Tausta ja tutkimustehtävä

Sastamalan kaupunki on tehnyt asemakaavan muutosehdotuksen Tyrvälle kortteliin numero 1. Suunnittelualue sijaitsee Valtatie 12:n eli Huittistentien pohjoispuolella ja rajoittuu pohjoisessa Pajakatuun, idässä kaavoitettuun puistoalueeseen ja lännessä teollisuusalueena olevaan korttelin numero 1 tonttiin numero 5 (kuva 3). Alueen itäpäässä on tällä hetkellä teollisuuden käytössä olevia rakennuksia sekä niiden pysäköintialueita, jotka yhdessä kattavat noin puolet koko selvitysalueesta. Kaavamuutoksen tarkoitus on mahdollistaa täydennysrakentaminen Valtatie 12:n varressa.

Kaava-alueella ei ole tehty aikaisemmin arkeologisia inventointeja eikä sieltä tunneta myöskään arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä kohteita tai löytöjä. Kuitenkin noin sata metriä kaava-alueesta koilliseen sijaitsee yksi kiinteä muinaisjäänнос, *Sastamalan Pakilansuon* kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka (Muinaisjäänносrekisterin tunnus 1000006080). Kohde on paikannettu Vammalan Liekoveden eteläosien ja Liekosaaren arkeologisessa inventoinnissa vuonna 2005 (Adel 2005, 36–39). Asuinpaikalta on löytynyt keramiikkaa ja yksi kvartsi-iskos.

Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti kaavahanketta koskevassa lausunnossaan 30.3.2022 (diar: 151/2022), että kaava-alueella tulee tehdä arkeologinen tarkkuusinventointi: *”Näntölän ja Tyrvään historiallisen kylä- ja torppa-asutuksen läheisyyden sekä teollisuusalueen luoteispuolella tiedossa olevien elinkeino- ja asutushistoriallisten muinaisjäänनोंsten perusteella kaava-alueella voidaan pitää potentiaalisena mm. samantyyppisten ja -ikäisten arkeologisten kohteiden löytymisen kannalta. Tämän vuoksi kaavahankkeeseen liittyen tulee suorittaa alueen rakentamattomien osien arkeologinen tarkkuusinventointi MRL 9 §:n mukaisesti”*.

Sastamalan kaupunki tilasi tarkkuusinventoinnin Maanala Oy:ltä 27.3.2024. Tutkimus ei koskenut yhtään tunnettua kiinteää muinaisjäänността, minkä vuoksi Museoviraston tutkimuslupaa ei tarvittu. Ennen maastotöiden alkamista työn tavoitteista neuvoteltiin Pirkanmaan maakuntamuseon kanssa lyhyesti sähköpostitse. Maastotyöt kohteella tehtiin 16.–17.5.2024 kahden hengen tiimillä. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimi arkeologi, FT Hannu Takala ja mittauksista vastasi arkeologi, FM Jerry Möller.

Kuva 2. Kaava-alueen metsäinen keskiosa Pajakadun ja Paljekadun risteyksestä. Kuvattu koillisesta. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 3. Tutkimusalueen sijainti Sastamalan keskustan lounaispuolella rajattuna sinisellä viivalla. Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 4. Pajakatua kuvattuna länteen päin. Vasemmalla erottuu selvitysalueen keskivaiheilla ollut korkeampi mäki, josta paikannettiin pieni kaivanto. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 5. Selvitysalueella olleen teollisuuskiinteistön länsipuolen korkeaa läjitystörmää. Läjitys ja luontaisesti voimakkaat korkeuserot teollisuuskiinteistöjen ympärillä estivät arkeologiset havainnot kokonaan selvitysalueen länsipäässä ja kaakkoiskulmassa. Kuvattu pohjoisesta. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

1.2. Vanhat kartat ja arkistoaineisto

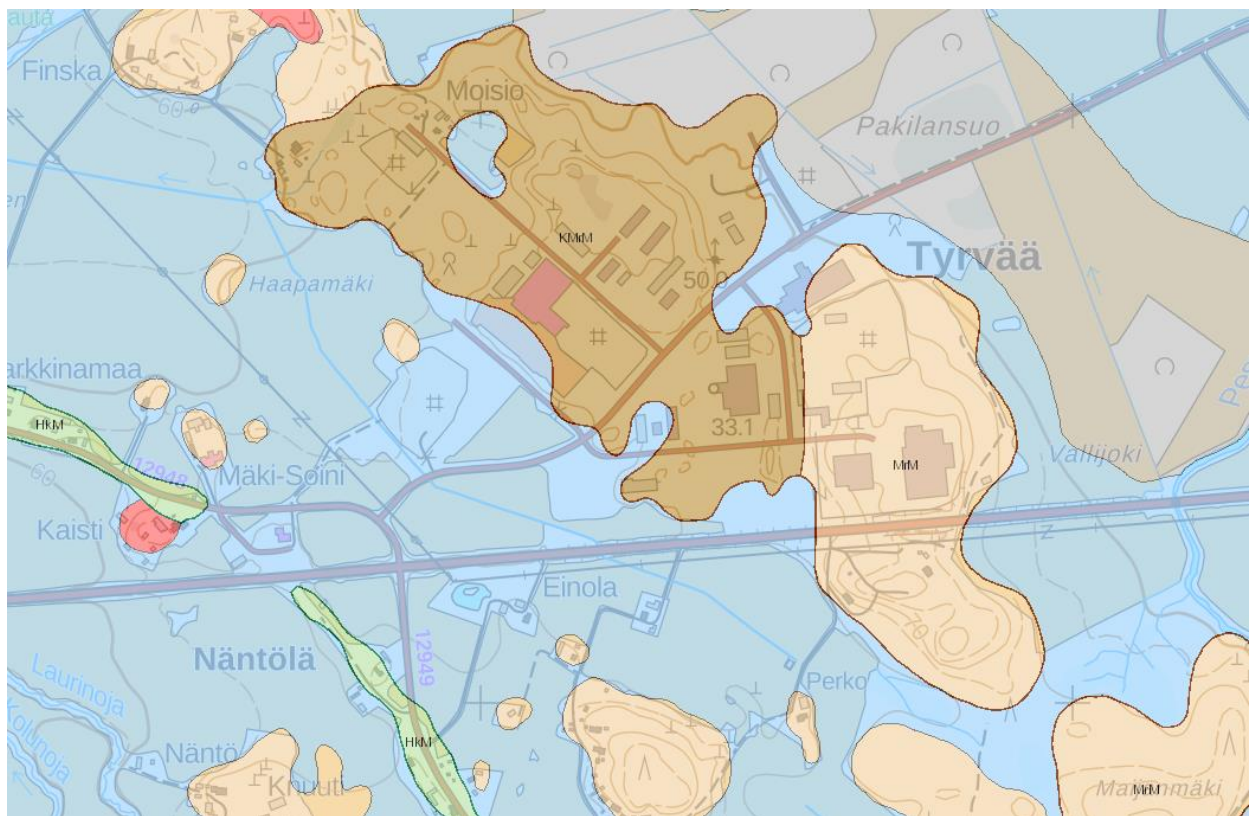
Ennen kenttätöiden alkua tehtiin taustatutkimusta asemoimalla nykykartalle aluetta koskevia historiallisia kartta-aineistoja. Lisäksi maankäytön kehittymistä tutkittiin käymällä läpi alueelta otetut historialliset ilmakuvat ja kaikki uudemmat peruskartat. Taustatutkimuksen yhteydessä tutustuttiin myös alueen maaperäkarttoihin sekä vinovalovarjosteeseen. Lisäksi käytiin läpi aiemmat lähialueen löytöjä koskeneet arkeologiset tutkimukset ja niissä tehdyt havainnot.

Alue on metsää / niittyä kaikilla tämän selvityksen yhteydessä tutkituilla vanhemmilla kartoilla eli vuosina 1776–1805 laaditulla rekognosointikartalla eli niin sanotussa Kuninkaan kartastossa (karttalehti IX:4; kuva 7), vuoden 1846 pitäjänkartoilla (karttalehdet 2121 04 ja 2121 07 Kiikka; kuva 8) sekä vuoden 1907 Senaatin kartalla (rivi XVII-XVIII lehti 18-19; kuva 9). Alueella ei ole kartoilla erotettavissa

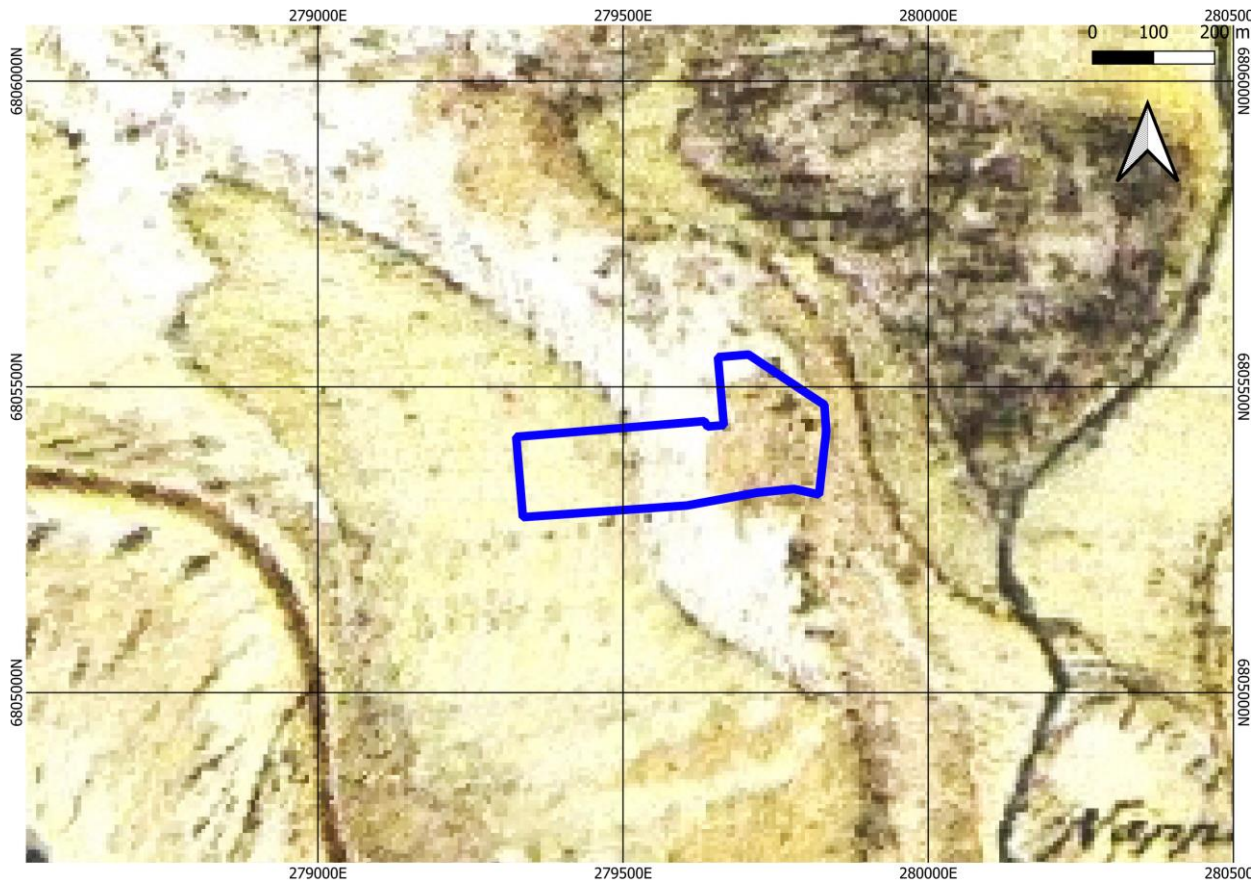
rakennuksia tai tiestöä tai mitään muutakaan arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavaa.

Tarkempi maankäyttö ja rakennusten sijoittelu erottuu alueelta 1900-luvulla otetuista ilmakuvista (kuvat 10 ja 11) sekä vanhoista peruskartoista. Huittistentie on merkitty nykyiselle paikalleen jo vuoden 1961 peruskartoille (karttalehdet 2121 04 ja 2121 07 Kiikka), mutta muutoin alue on tuolloin ollut vielä rakentamatonta metsää tai viljelykäytössä. Teollisuusalue on peruskarttojen ja ilmakuvien perusteella alkanut syntyä paikalle 1980-luvun lopulla.

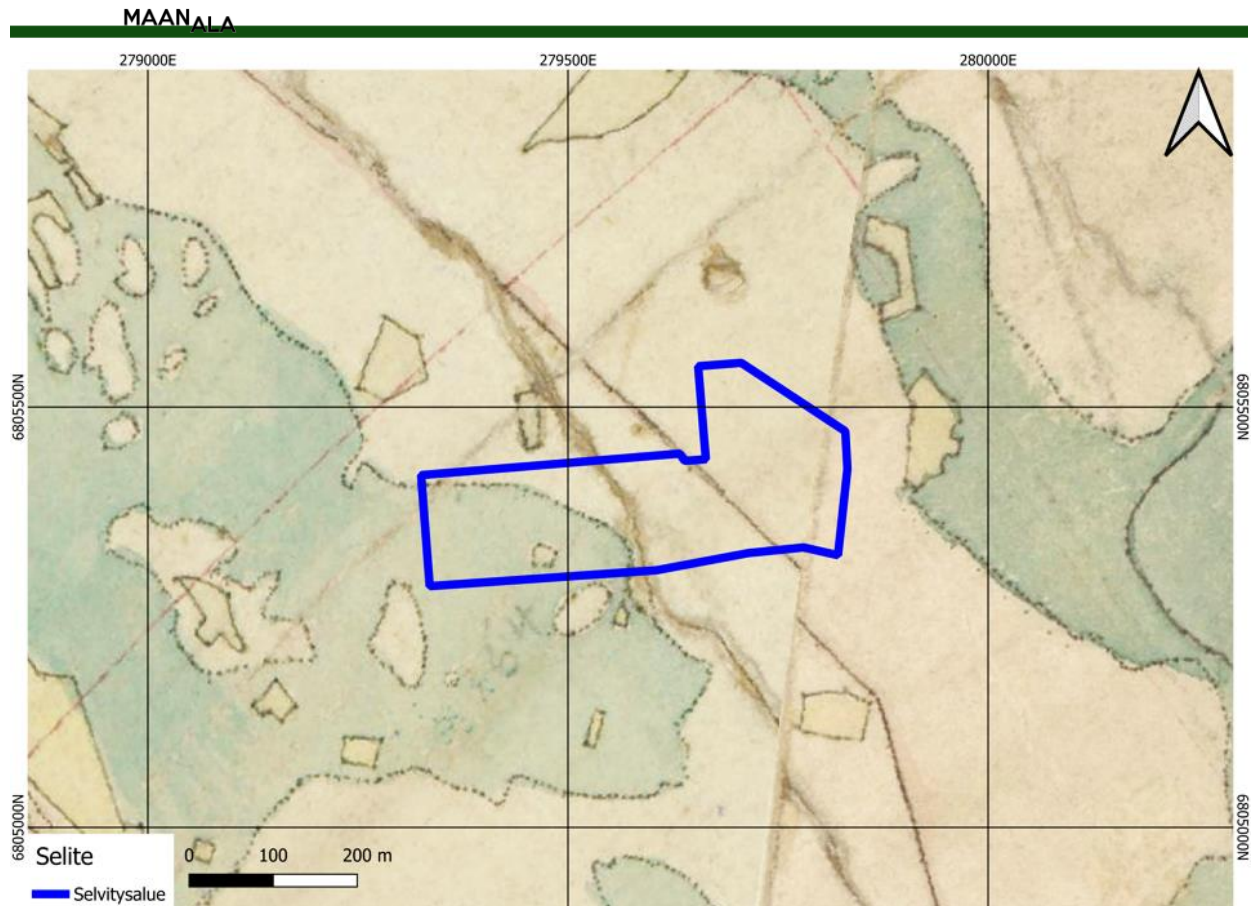
Geologian tutkimuskeskuksen 1:20 000 -mittakaavan maaperäkartalla (Paikkatietoikkuna; kuva 6) selvitysalue on enimmäkseen hiekkamoreenia, osittain savea. Maanmittauslaitoksen kahden metrin vinovalovarjosteella (kuva 12) näkyy alueella joitakin epätasaisuuksia metsäalueella mutta ei mitään erityisen kiinnostavaa.

Kuva 6. Tutkimusalue Geologian tutkimuskeskuksen 1:20 000 -mittakaavan maaperäkartalla (kuvakaappaus Maankamarasta). Keltaiset ja ruskeat alueet ovat hiekkamoreenimuodostumia, siniset alueet savea, vihreät hiekkaa ja punaiset kalliomaata.

Kuva 7. Kaava-alueen rajausta vuosina 1776–1805 laaditulla rekognosointikartalla eli niin sanotussa Kuninkaan kartastossa (karttalehti IX:4). Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy.

Kuva 8. Kaava-alueen raja-
us vuoden 1846 pitäjänkartoilla (karttalehdet 2121 04 ja 2121 07 Kiikka).
Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy.

Kuva 9. Kaava-alueen raja-
us vuoden 1907 Senaatin kartalla (rivi XVII-XVIII, lehti 18-19). Kartta: Jerry Møl-
ler, Maanala Oy.

Kuva 10. Selvitysalue vuonna 1963 otetussa ilmakuvassa Huittistentien varrella (kuvakaappaus Paikkatietoikkunasta). Alue on tuolloin ollut vielä kokonaan rakentamatonta metsää ja niittyä / peltoa.

Kuva 11. Vuoden 1996 ilmakuvassa näkyy teollisuusrakentamisen alkaminen ja tieverkoston synty selvitysalueelle (kuvakaappaus Paikkatietoikkunasta).

Kuva 12. Tutkimusalue Maanmittauslaitoksen kahden metrin vinovalovarjosteella ja maastokartalla.

2. Menetelmät ja havainnot

Kaava-alue rajautuu Huittistentien ja Pajakadun väliselle alueelle. Selvitysalueen kokonaislaajuus on noin 7,4 hehtaaria. Selvitysajankohdalla alueen itäpään peitti lähes kokonaisuudessaan kookas teollisuuskiinteistö pysäköintialueineen. Rakennetun maapohjan pohjoispuolella oli kuitenkin säilyneenä pieni koskematon metsäpalsta. Selvitysalueen läntisin osa oli suureksi osaksi alavaa ja kosteaa entistä niittyä / peltoa, jota ympäröi kaksi kivikkoista moreenikumpareta. Umpeenkasvaneet ojat rajasivat niittypalstoja.

Koskemattomat alueet kasvoivat sekametsää. Pohjoisessa oli suureksi osaksi vanhaa kuusikkoa, jota on muutama vuosi sitten harvennettu. Alueen länsipäässä kasvoi männikköä sekä lehtipuita. Kosteilla niityillä kasvoi kitukasvuisia mäntyjä. Maaperä oli kauttaaltaan mineraalimailla karkeaa soraa, lähes moreenia. Maastossa erottui runsaasti kookkaita siirtolohkareita. Entiset niityt / pellot olivat puhdasta savikkoa.

Selvitysalueen itäpään teollisuuskiinteistö on rakennettu mäen päälle ja kiinteistön rajoilla maata on muokattu voimakkaasti läjittämällä ja porrastamalla. Rakennusten länsipuolella oli kookas asfaltoitu pysäköintialue, jonka reunat oli myös läjitetty työntämällä maata metsäpalstojen puolelle. Rakennustoiminnan ja siihen liittyneiden maansiirtotöiden vuoksi noin puolet selvitysalueesta oli sellaista, jossa arkeologista tarkastelua ei ollut mahdollista tehdä.

Tarkkuusinventointi aloitettiin kulkemalla kaikki koskemattomat alueet läpi, tarkastelemalla niitä silmämääräisesti sekä kairaamalla maata. Tarkoituksena oli etsiä potentiaaliset kohteet koekuopitukselle. Kairauksen perusteella maaperä osoittautui kuitenkin poikkeuksellisen hankalaksi koekuopitusta ajatellen: alavat alueet olivat puhdasta ja tiivistä savikkoa ja mineraalimaat erittäin kivikkoisia. Näkyvien siirtolohkareiden välissä oli turpeen alla lähes kauttaaltaan peruskalliota tai kookkaita maakiviä.

Kuva 13. Mittauksissa käytettiin RTK-korjattua GNSS-paikanninta. Jerry Möller mittaa kairapisteen nro 10 sijaintia selvitysalueen koilliskulman kivikkoiseen ja loivaan rinteeseen. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

Kymmenen kairapisteen sijainti mitattiin kartalle (kuva 15) ja maata kairattiin muutoinkin. Mittaukset tehtiin RTK-korjatulla GNSS-paikan-
timella. Kairapisteillä nro 1 ja 10 oli pintatur-
peen alla kivikkoa. Kairapisteillä 2, 3, 6 ja 7
maaperä oli kovaa savea, pisteillä 4 ja 5 suotur-
vetta ja pistellä 8 ja 9 karkeaa hietaa / hiekkaa.

Selvitysalueen läntisemmässä osassa erottui
kaksi kapeaa, etelään työntyvää niemekettä,
joita tutkittiin tarkemmin. Molemmissa oli ka-
rikkeen alla ohut hiekkakerros ja läntisempään
niemekkeeseen tehtiin myös yksi koekuoppa.
Koekuopan paikkaa jouduttiin etsimään, sillä
maan pinnalle näkyneiden siirtolohkareiden
välitkin olivat lähes kauttaaltaan maanalaisten
kivien ja osittain peruskallion täyttämiä. Nie-
mekkeen juureen saatiin kuitenkin kaivettua
yksi 50 x 50 senttimetrin kokoinen koekuoppa.

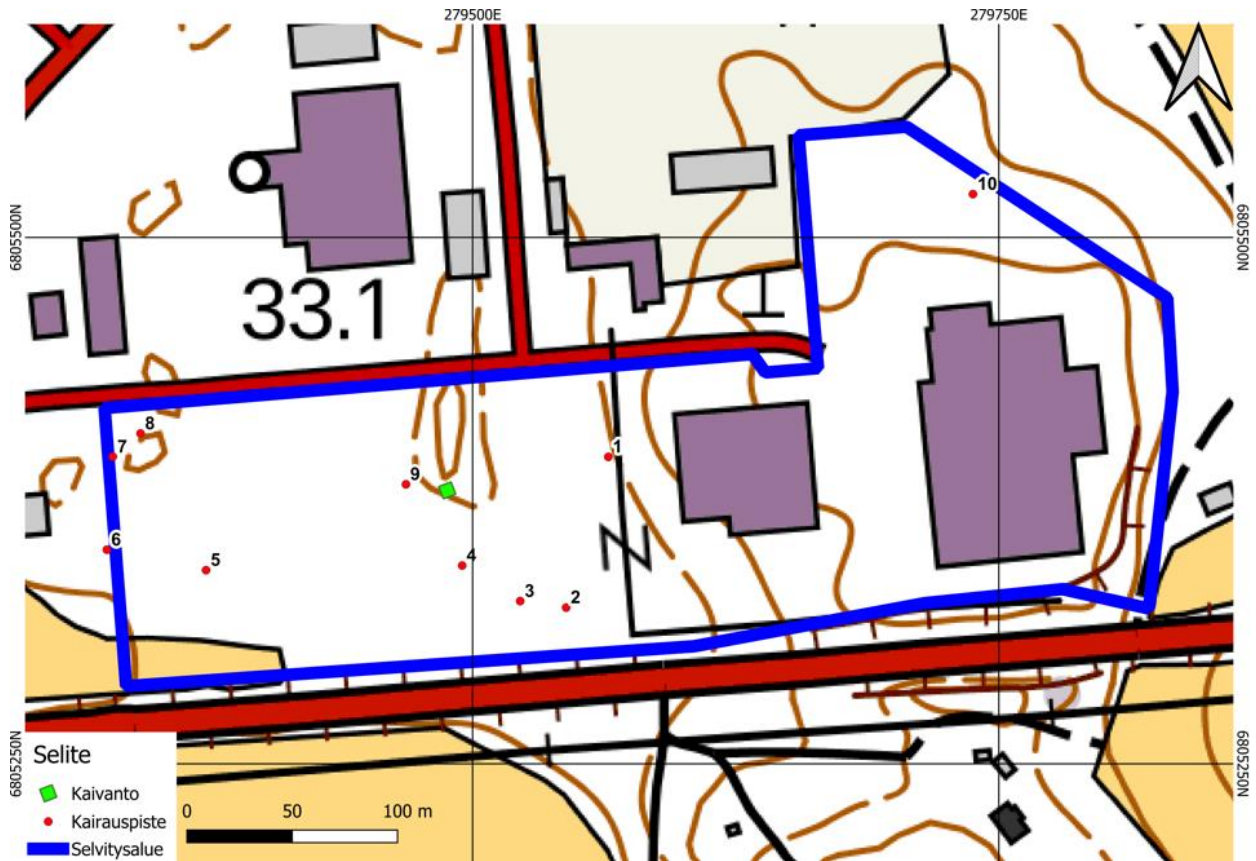
Koekuoppa kaivettiin lapiolla sekä kaivauslas-
talla. Kaikki kaivettu maa seulottiin 2

millimetrin silmäkoon käsiseulalla. Karikeker-
roksen (17–20 cm) alla oli punaruskeaa kar-
keaa hietaa, noin 2–3 senttimetrin paksuu-
delta, jonka alta alkoi yhtenäinen pienistä loh-
kokivistä muodostunut kerrostuma. Kiviä pois-
tettiin käsin ja niiden välissä ollut punertava
maa kaivettiin pois. Pohjalla oli vaaleaa moree-
nimaista hiekkaa, jota kaivettiin 5–7 senttimet-
riä. Kuopan kokonaissyvyys oli 30 senttimetriä.
Kuopasta ei tullut löytöjä. Lopuksi kuopan ym-
päristö ja koko niemeke tutkittiin metallinil-
maisimella tuloksetta.

Teollisuusalueen pysäköintikentän länsipuo-
lella oli toinen etelään työntyvä niemeke, jossa
oli erittäin runsaasti kookkaita siirtolohkareita.
Niemekkeen eteläpäässä havaittiin kuitenkin
sen poikki kivien väliin tehty kaivanto (ks. luku
3.1.). Kaivanto ja koko niemeke tutkittiin myös
metallinilmaisimella, mutta ainoat löydöt oli-
vat modernia metallijätettä.

Kuva 14. Jerry Möller kaivaa koekuoppaa selvitysalueen lähes ainoalle hiekkapitoiselle kohdalle alueen länsipäässä. Kuvattu etelästä. Kuva: Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 15. Selvitysalueen sijainniltaan mitattujen kairapisteiden paikat. Koekuoppa kaivettiin pisteen numero 8 kohdalle. Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 16. Inventoinnissa kuljetut reitit. Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

3. Inventointikohteet

3.1. Sastamala Einola

Uusi kohde, kiinteä muinaisjäännös

Tyyppi: puolustusvarustus, taistelukaivanto

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: P: 6805380 I: 279488

Korkeus: 69 m mpy

Löydöt: –

Etelään työntyvän moreenikumpareen eteläpäässä havaittiin niemekkeen poikki kaivettu matala kaivanto. Kaivannon leveys sen pohjalla oli noin 60 senttimeriä ja pinnalla noin 110 senttimetriä. Kokonaissyvyyttä kaivannolla oli 50–60 senttimetriä ja pituutta noin 320 senttimetriä. Kyseessä oli selvästi kaivamalla tehty rakenne, mutta minkäänlaista maavallia siitä ei kyetty erottamaan.

Kaivanto vaikuttaa tyypilliseltä sotahistorialliselta kaivannolta. Kaivanto on suuntautunut Huittistentielle ja kohti vanhaa Tyrvään kylää.

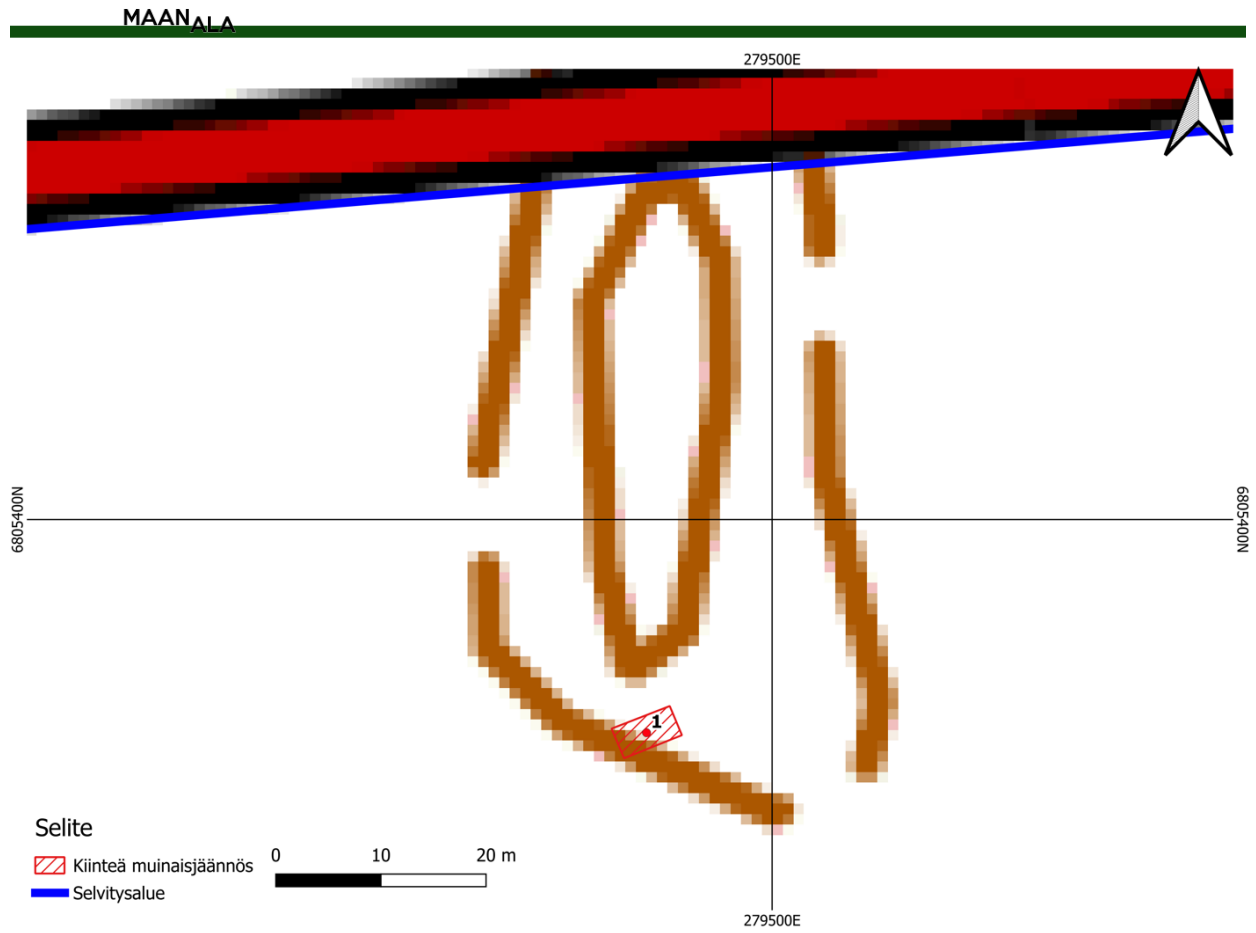
Vuoden 1918 sisällissodassa punakaartilaiset pitivät Tyrväättä hallussaan ennen kuin valkoiset valloittivat Tyrvään ja lähialueet huhtikuun puolivälin jälkeen (Ignatius *et al.* 1928: 348, 369–370).

Tyrvään taisteluihin liittyvien tai punaisten ja paikkakunnalla olleiden venäläissotilaiden ennen sotaa tekemien kaivantojen sijainneista ei ole tarkempaa tietoa käytössä, mutta Einolan kohde sopisi kaivamistapansa, maatumisas- teensa sekä sijaintinsa puolesta erinomaisen hyvin jommankumman taistelevan osapuolen tekemäksi kaivannoksi, josta on tarkkailtu tai tulitettu Tyrvään kylän suuntaan.

Kaivannosta tai sen lähialueelta ei tarkkuusin- ventoinnissa tehty yhtään löytöä eikä historian lähteistä ole mahdollista saada yksiselitteistä varmuutta kaivannon liittymisestä sisällisso- taan. Kyseessä on kuitenkin puolustusvarus- tukselle tyypillinen maarakenne, jonka sta- tukseksi ehdotetaan kiinteää muinaisjään- nöstä.

Kuva 17. Einolan sammaloitunut kaivanto kuvattuna luoteesta. Kuva: Hannu Takala, Maanala.

Kuva 18. Muinaisjäännöksen raja. Kartta: Jerry Möller, Maanala Oy. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

4. Yhteenveto ja päätelmät

Noin puolet Tyrvään korttelin numero 1 selvitysalueesta oli teollisuusrakentamisen ja siihen liittyvien pysäköintialueiden peittämää. Alueen koilliskulman metsäinen alue vietti loivasti kohti pohjoista ja maaperä oli täynnä siirtolohkareita sekä peruskalliota heti pintaturpeen alla. Selvitysalueen läntisempi alue oli osin vanhaa kosteaa niittyä / peltoa ja osin havupuuvältaista metsää.

Selvitysalue käytiin kokonaisuudessaan läpi ja sitä tutkittiin sekä arkeologin T-piikkikairalla että kaivamalla yksi koekuoppa. Maaperän vuoksi koekuopitus jäi huomattavasti suunniteltua vaatimattomammaksi. Koekuopitus korvattiin kairauksin ja kaivamalla pieniä lapionpistoja.

Koekuopasta tai kairauksista ei löytynyt esihistoriallisen tai historiallisen ajan kiinteisiin

muinaisjäännöksiin viittaavia merkkejä. Sen sijaan alueen toisesta, moreenimaasta muodostuneesta ja etelään työntyvistä niemekkeestä paikannettiin yksi maarakenne, sotahistoriallinen kaivanto. Kohde saattaa liittyä vuoden 1918 sisällissodan aikaisiin taisteluihin Tyrvällä. Kaivannolle ehdotetaan luokitusta kiinteä muinaisjäännös.

Lahdessa 17.6.2024,

Hannu Takala
arkeologi, FT

Jerry Möller
arkeologi, FM

Maanala Oy

5. Lähteet

Internetlähteet:

Geologian tutkimuskeskuksen ylläpitämä Maankamara-karttapalvelu [<https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/>].

Maanmittauslaitoksen ylläpitämä Paikkatietoikkuna-karttapalvelu [<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>]. Historiallisia ilmakuvia julkaistu tutkimusalueelta vuosilta 1948, 1956, 1963, 1996, 2000, 2008, 2011, 2014, 2016, 2019 ja 2023.

Museoviraston ylläpitämä Kulttuuriympäristön palveluikkuna eli niin sanottu Muinaisjäännösrekisteri [<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>].

Karttalähteet:

Kuninkaan kartasto 1776–1805. *Karttalehti IX:4*. 1:40 000. Krigsarkivet, Riksarkivet, Tukholma, Ruotsi.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 2121 04 Kiikka*. Julkaistu vuosina 1961, 1979 ja 1988. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 2121 07 Vammala*. Julkaistu vuosina 1961, 1979, 1988 ja 1996. Maanmittauslaitos.

Pitäjänskartta 1846. *Karttalehti 2121 04 Kiikka*. 1:20 000. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1846. *Karttalehti 2121 07 Kiikka*. 1:20 000. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Senaatin kartta 1907. *Rivi XVII-XVIII, lehti 18-19*. 1:42 000. Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Tutkimusraportit ja kirjallisuus:

Adel, Vadim 2005. *Vammala. Liekoveden eteläosan ja Liekosaaren arkeologinen inventointi*. Pirkanmaan maakuntamuseo. Museoviraston arkisto.

Ignatius, Hannes; Theslöf, Gösta; Palmén, E. G.; Grotenfelt, Kustavi; Nordenstreng, Sigurd & Soikkeli, Kaarle 1928. *Suomen vapaussota vuonna 1918. Osa III. Vapaussodan historian komitea*: Helsinki.

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Sastamala	Täyttämispvm	22.10.2025
Kaavan nimi	Tyrvään korttelin 1 osan asemakaavan muutos		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	26.5.2025
Hyväksyjä	H - kunnanhallitus	Vireilletulosta ilm. pvm	2.2.2022
Pysyvä kaavatunnus		Kunnan kaavatunnus	A-081/2022
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	7,6300	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	7,6300

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	7,6300	100,00	30533	0,40	0,0000	0
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä	7,6300	100,0	30533	0,40	1,5611	
V yhteensä					-0,0662	
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä					-1,4949	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	0,0000	0,00	0	0,0000	0

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm ±]	[k-m ² ±]
Yhteensä	0	0	0	0

Alamääräykset tai -merkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	7,6300	100,00	30533	0,40	0,0000	0
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä	7,6300	100,0	30533	0,40	1,5611	
T-1	7,6300	100,0	30533	0,40	1,5611	
V yhteensä					-0,0662	
VL					-0,0662	
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä					-1,4949	
EV					-1,4949	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						